

เทศน์เช้า วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้เป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธัมมจักกั คำว่าเทศน์ธัมมจักกั นี้ะ ธัมมจักกั นี้เป็นอริยสัจ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าอยู่ ๖ ปี ึ่ง แล้วเสวยวิมุตติสุขอยู่ที่โคนต้นไม้เห็นใหม่ โคนต้นโพธิ์ คำว่า “เสวยวิมุตติสุข” มันมีความสุขอย่าง ยิง

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมาแล้ว ธรรมะนี้ลึกซึ้งนัก แล้วจะสอนใคร ุได้อย่างไร เพราะมันลึกซึ้งจนจะสอนใครไม่ได้เลย เห็นใหม่ จนเสวยวิมุตติสุขอยู่ แล้วจนพรหม นิมนต์ด้วย แล้วความเป็นไปที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารือสัตว์ขนสัตว์ด้วย เห็น ใหม่วันนี้เป็นการประกาศสังฆธรรม เทศน์ธัมมจักกั ออกมา พระอัญญาโกณฑัญญะได้ฟังแล้วมีดวงตา เห็นธรรม วันนีวันเทศนาธัมมจักกั เป็นวันสำคัญทางศาสนา

แต่ถ้าเป็นเรานะ วันสำคัญทางศาสนา เราทำบุญกุศลกันเพราะอะไร เพราะเรามีหน้าที่การ งานไป พอวันสำคัญทางศาสนาเราก็ไปทำบุญหนึ่ง แต่เวลาภิกษุ ภิกษุณี ผู้บวช ผู้ประพฤติปฏิบัติ มันมีสำคัญทุกวันนะ แม้แต่ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ทุกลมหายใจมีความสำคัญนะ ถ้าทุกลม หายใจมันมีความขาดไป ชีวิตเราต้องตายไปนะ ชีวิตเรานี้สืบต่อด้วยลมหายใจของเรา เห็นใหม่ ทุก วินาที ทุกเวลามันมีความสำคัญทั้งนั้น

แต่เราไปวันสำคัญทางศาสนา เราทำบุญกุศลกัน ทำบุญกุศลกันเพราะเราเพลินกับโลกไป เราไม่ เห็นความสำคัญของใจไป เราไม่เห็นสมบัติที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขนี้ วิมุตติสุขมันเกิดที่ไหน? มันเกิดที่ความรู้สึกนะ

แต่ของเรานี้เราปรารถนากันแต่ปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้ามีปัจจัยเครื่องอาศัย เราได้เสพถึงนั้นเราจะมีความสุข เราคาดหมายไ้ เราคาดหมายว่าถ้ามีสิ่งใด มีสิ่งใด เราจะมีความสุข มีความสุข เราคาดเอานะ เราคาดว่าเรามีสมบัติแล้วจะมีความสุข แล้วมันมีความสุขจริงที่เราคาดหมายไหมล่ะ?

แต่ถ้าใจมันสุข มันไม่ต้องคาดหมายสิ่งใดเพราะมันไม่ได้คิดออกมา มันเป็นความรู้สึกรู้สึกมีความสุขในตัวมันเอง เห็นไหม แต่เราต้องคาดหมายว่าเราจะมีอะไร เราถึงจะมีความสุข แล้วเราก็แสวงหากัน เราเกิดมา เราทำสัมมาอาชีพะ เลี้ยงชีพ เห็นไหม แต่เลี้ยงชีพเราไปเชื่องทางโลกหมดเลย ต้องมีการแข่งขัน ใจ...ต้องมีการแข่งขันนะ เวลาเราแข่งขัน แข่งขันกับใคร แข่งขันกับสังคมใจใหม่?

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักกฯ นะ “เทวเม ภิกขเว” ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ เห็นไหม อตตกิลมถานุโยค ทำตนให้ลำบากเปล่าหนึ่ง แล้วพยายามเสพสุข ไม่ใช่ทาง เห็นไหม ต้องเป็นมัชฌิมาปฏิปทา แต่มัชฌิมาปฏิปทาในมรรค ๘ เห็นไหม ความเพียรชอบ คำว่าความเพียรชอบนะ ชอบอย่างไร?

มันแข่งกันกับกิเลสไ้ ธรรมะคู่แข่งกัน กิเลสกับธรรมในหัวใจมันแข่งกัน ถ้ามันแข่งกัน มันบีบบีบไฟในหัวใจของเราละ ความแข่งขันของตัวเอง ความแข่งขันของความรู้สึกระหว่างความดีกับความชั่วในหัวใจ มันแข่งกันยิ่งกว่าทางโลกอีก ทางโลกเวลาแข่งขัน เราออกไปทางโลก เห็นไหม เราต้องมีเขาว์ ต้องมีปัญญา ต้องทำการวิจัยในตลาด เราถึงจะอยู่กับเขาได้ อันนั้นมันเป็นอนิจจังนะ

คูตี เวลาโลก เห็นไหม เวลาขากขึ้น เวลาขาลง มันเป็นของมันตามธรรมชาติของมัน ไม่มีสิ่งใดคงที่ ต้องยอมรับสภาวะแบบนั้น แต่ความแข่งขันของใจ เวลาสุขเวลาทุกข์มันให้ความเจ็บปวดในหัวใจของเรา เวลามีความสุข สุขในหัวใจของเรา แต่เวลามันผ่านไป อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ ความสุขและความทุกข์ในหัวใจก็ไม่ควรเสพ แต่มันเป็นทางผ่าน เห็นไหม ทางผ่านที่เราจะต้องไป เราต้องอาศัยไป

เวลามีความสุข เห็นใหม่ ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ แต่เวลาจิตมันมีความสุขสงบในใจ มันมีความสุขมาก ความสุขนี้ไม่ต้องละหรือ เพราะอะไร เพราะมันเป็นอนิจจัง มันอยู่กับเราชั่วคราว แต่อาศัยมันเป็นเครื่องเชิดชูใจใจ เป็นการดูดีในหัวใจใจ

จิตของคนถ้าประพฤติปฏิบัติก็มีความสุขสงบในหัวใจขึ้นมา โอ้.. ความสุขเป็นอย่างนี้ มหัศจรรย์ ความมหัศจรรย์ในหัวใจเป็นอย่างนี้ สุขที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวิมุตติสุข มันสุขยิ่งกว่านี้อีก เพราะอะไร นี่แค่ความสุขสงบนะ หินทับหญ้าไว้ เห็นใหม่ ความสกปรก โรคภัยไข้เจ็บในหัวใจยังกลบมันไว้ ยังไม่ได้ทำอะไรเลยยังมีความสุขขนาดนี้ แล้วถ้ามีการชำระออกไป มันจะมีความสุขขนาดไหน?

นี่แข่งขันในหัวใจของเรา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ว่าภิกษุผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เวลาออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเห็นภัยตรงนี้ มันเป็นทางประพฤติปฏิบัติเพื่อใจของเรา เห็นใหม่ ถ้าเพื่อใจของเรา ทำใจของเรา อยู่โคนไม้ นะ เคนจกรมทั้งวันทั้งคืนเพราะอะไร เพราะระหว่างสุขกับทุกข์มันแข่งขันกัน เราจะต้องทำอะไรให้มันผ่านสิ่งนี้ไปได้?

ถ้าผ่านสิ่งนั้น นี่ความเพียรชอบ ถ้าความเพียรชอบ เห็นใหม่ เรื่องต่างๆ เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยนะ สิ่งปัจจัยเครื่องอาศัย เราทำบุญกุศลกัน เห็นใหม่ เป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิสเพื่อบำรุงศาสนา คำว่าเพื่อบำรุงศาสนานะ เราบำรุงศาสนากันที่วัตถุ แต่ถ้าเราบำรุงศาสนาที่หัวใจ เห็นใหม่ เรานั่งสมาธิ อยู่ที่บ้านเวลาเราสวดมนต์ตอนหัวค่ำ ก่อนนอนเราสวดมนต์ก่อน แล้วนั่งพุทโธ พุทโธ เราจะบำรุงศาสนาในหัวใจของเรา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะนี่สงฆ์องค์แรกเกิดขึ้นมาในโลกเพราะหัวใจมันเป็นธรรมใจ

ถ้าหัวใจเป็นธรรม นี่บำรุงศาสนาที่นี้ เห็นใหม่ วัฒนธรรมต่างๆ เกิดมาจากไหน? การทำบุญกุศลของเรามันเกิดมาจากไหน? เกิดจากผู้นำ ผู้นำทำเป็นพิธีกรรมขึ้นมา แล้วเราก็กทำตามพิธีกรรม ตามกรอบนั้น นี่บำรุงศาสนาด้วยเปลือก บำรุงศาสนาด้วยวัตถุ เห็นใหม่ ศาสนา “ชาติ” ชาติคืออะไร ชาติคือประชาชนรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนมาเป็นชาติ สิ่งนี้วัฒนธรรมนี้ร้อยไว้

สิ่งต่างๆ เห็นใหม่ ชาวพุทธเราทำบุญกุศล ไข..เราต้องทำบุญกุศลในวันสำคัญทางศาสนาเพราะอะไร? ถ้าไม่มีวันสำคัญทางศาสนา มันจะไม่ทำเลยไง เราจะไม่ทำอะไรเลยนะ เราจะนอนจมอยู่กับกิเลสนะ นอนจมกับความพอใจของเรา เห็นใหม่ จี้โลก จี้โกรธ จี้หลง มันคลุกอยู่ในหัวใจของเรา เรานอนจมอยู่อย่างนั้น

แล้วเวลาถ้ามีวันสำคัญทางศาสนาสักวันหนึ่ง เราก็ออกไปทำบุญกุศลกัน เหมือนกับเราเปิดใจ เปิดสิ่งที่มันอับเฉาอยู่ในหัวใจให้มันเปิดระบายออก เห็นใหม่ สิ่งที่ระบายออก ความทุกข์มันก็ระบายออกไป สิ่งที่ระบายออกไป นี่มีวันสำคัญทางศาสนาเราก็ทำหนหนึ่ง แต่ผู้ที่เขาทำงานเคยชินของเขาทำบุญกุศลทุกวันๆ เห็นใหม่ บุญกุศลทำทุกวันเพื่อใคร เห็นใหม่ นี่มันอาจหาญในหัวใจนะ

ถ้าหัวใจเรานี้ เรารู้ความผิดความถูกในหัวใจ เห็นใหม่ สิ่งที่เราทำเข้าไป มันเป็นสมบัติของเรา โลกเขาจะว่าอะไร คนนี้ไม่สู้โลก ไม่อยู่กับโลกเขา โลกมันไม่มีความจริงจิงหรือ โลกนี้เป็นสมมุติ โลกนี้จริงตามสมมุติ เห็นใหม่ ค่าของเงิน ถ้าให้ใช้เงินมันก็เป็นเงินอยู่ รัฐบาลบอกว่าเลิกใช้ เห็นใหม่ เปลี่ยน พิมพ์แบงก์ใหม่ แบงก์เก่าจะไม่มีคุณค่าเลย แต่พอสมมุติกันให้เป็นคุณค่า เป็นคุณค่ามันเป็นสมมุติ เราก็สมมุติกับมัน จริงตามสมมุตินะ ไม่ปฏิเสธหรือรอก คำว่าจริงตามสมมุติมันไม่จริงจิง

แต่ความจริงในหัวใจของเราที่เป็นอารมณ์ความรู้สึก ที่ว่ามันจับต้องที่มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่ถ้ามันมีคงที่ของมัน ค่าคงที่ในหัวใจมันมีนะ ถ้าเป็นสมาธิมันฟังใจ เห็นใหม่ เราเคยไปที่ไหน เราเคยเห็นสิ่งใดฟังใจ มันจะฟังใจเรามากเลยว่าสิ่งนั้นมีความสุข สิ่งนั้นเราพอใจ แต่มันทำอีกไม่ได้ เห็นใหม่

แต่ถ้ามันมีเหตุละ ถ้ามีเหตุนะ เราไปหาที่เหตุ วิธีการ เห็นใหม่ ในพระไตรปิฎกนี้เป็นวิธีการทั้งหมด เราเอาวิธีการมาวิเคราะห์วิจัยกัน นี่มันน่าเศร้าใจนะ สิ่งที่เราเข้าไปถึงเป้าหมาย เข้าไปถึงความสุขที่แท้จริง เห็นใหม่

ความสุขที่แท้จริง คุณติ เราทานอาหารกัน เรามาในที่ต่างๆ เราชอบอาหารต่างๆ กัน แต่เวลาทานอาหารไปแล้ว ผลของมันคืออึดทุกคนไข้ใหม่ แต่เวลาทานอาหารทุกคนชอบรสชาติต่างๆ กันไป

ชอบอาหารแต่ละประเภทไม่เหมือนกัน วิธีการเห็นใหม่ แล้วบอกของใครผิดของใครถูกได้ไหม? ของใครผิดของใครถูกนี้ ผลของมันถึงถูกต้องนะ

แต่ถ้าใครไปกินสารพิษ กินยาพิษเข้าไป มันจะถูกต้องได้อย่างไร? กินเหมือนกัน ทานอาหารเหมือนกัน เขาทานอาหารที่มีคุณค่าทางชีวิต อีกคนหนึ่งกินอาหารที่เป็นพิษ เห็นใหม่ สารที่เป็นพิษ กินเข้าไปในร่างกายเรา มันไปสะสมไว้ มันจะไปไหนล่ะ มันก็ไปถึงที่สุดแบบว่าควรจะตายต่อเมื่อหมดอายุขัย มันจะตายก่อนด้วยสารพิษในการประพฤติปฏิบัตินั้น

จิตก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ สัมมาทิฐิ ความเห็นถูกต้อง ถูกต้องที่ใคร? ถูกต้องเห็นใหม่ มันต้องมีศีล ศีลนี่เป็นการกั่นกรอง คุณติ “ปาณาติปาตา” ไม่รังแกเขา ไม่ทำลายเขา ไม่ทำลายทุกอย่างเลย แต่ถ้ามันเป็นศีลของเรา ถ้าเราเป็นประโยชน์กับเรา เราเอาของเรา เอาศีลมาเป็นเครื่องกรองก่อน มาเป็นรั้ว เห็นใหม่ ขอบรั้ว แต่ถ้าเป็นหัวใจล่ะ? ตัวบ้านล่ะ? ถ้าใครทำความสงบของใจ มันจะมีบ้านพักอาศัยนะ

คุณติ เราเกิดมา อยากมีบ้านกัน เราอยากจะมีบ้านเป็นส่วนตัว อยากมีทุกอย่างเป็นส่วนตัวหมดเลยเพื่ออะไร เพื่อจะสุขสบายของเรา เห็นใหม่ แล้วเราก็เป็นจี๋ข้ามันนะ ไปบำรุงรักษามัน ไปทำความสะอาดอยู่นั่นล่ะ แต่ถ้าใครมีบ้านในหัวใจนะ ไม่ต้องบำรุงรักษาเลย คุณติ มันอยู่ข้างในหัวใจเรา มันเป็นนามธรรม แต่มันมีความยั่งยืนนะ ยั่งยืนเพราะมันอยู่กับเรา มันเป็นที่พิงใจ เวลาทำบุญกุศล เห็นใหม่ สิ่งที่เป็นที่พิงมันไปกับใจ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันอยู่กับเรา สิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเรา เห็นใหม่ เริ่มต้นอย่างนี้ เริ่มต้นตั้งแต่ทาน ศีล ภาวนา พุทธระดับทานก็คือทาน การทำทาน การเสียสละ เราให้ไปลูกเรา เด็กนี้เราให้ไปสิ มันดีใจ มันตื่นเต้นของมัน นี่ก็เหมือนกัน เสียสละ แม้แต่เปลือกๆ มันก็เห็นแล้ว แต่ความจริง เนื้อนาบุญของโลก เราสละออกไป เราหว่านพืชลงไปเนืองๆ รวงข้าวเป็นของเรา เห็นใหม่ เนื้อนาของโลก เนื้อนาก็ได้ฟางข้าว

นี่ก็เหมือนกัน ภิกษุเป็นผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร ประพฤติปฏิบัตินะ ดำรงชีวิตด้วยปลีแข้ง สิ่งที่เป็นปลีแข้ง ด้วยสัมมาอาชีวะ ด้วยความบริสุทธิ์ผุดผ่อง เพราะไม่ได้ต้องการ ไม่ต้องปรารถนาสิ่งใดๆ เลย แต่! แต่คุณหัดสัธยาต้องการทำบุญกุศลของเขา เขาอยากจะหว่านพืชของเขา แต่เขาไม่มีเนื้อนา เห็นไหม ไม่มีภิกษุ ไม่มีพระนี่จะทำบุญกันที่ไหน?

ถ้ามีพระนะ หว่านพืชลงไปของเขา พืชที่เกิดขึ้นมาคือสิ่งที่สุขใจ สิ่งที่มีความพอใจ สิ่งที่สละออกไป เห็นไหม สิ่งที่สละออกไปมันเป็นวัตถุ แต่บุญกุศลเกิดเข้ามาในหัวใจ เห็นไหม วัตถุนั้นเป็นบุญกุศลไม่ได้นะ เงินทองมันเป็นบุญกุศลไหม มันเป็นกระดายนะ แต่ผู้เสียสละมันออกไป ผู้ที่เจ้าของบุญกุศลเสียสละมันออกไป แล้วเราเอาบุญกุศลนั้นเข้ามาในหัวใจ เนื้อนาบุญได้เสฟง ได้ฟางข้าวไง ถ้าฟางข้าวมันเป็นประโยชน์ เห็นไหม ฟางข้าวเขาไปเลี้ยงสัตว์นะ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นประโยชน์ขึ้นมา มันก็เป็นประโยชน์ขึ้นมา เห็นไหม “ปฎิภาห” ผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ ผู้รับรับด้วยความบริสุทธิ์ ต่างคนต่างได้ประโยชน์ คุณติ คุณปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางศาสนาไว้ เห็นไหม เวลาภิกษุนี้ไม่ให้มีอาชีพ ไม่ให้ทำอะไรสิ่งต่างๆ เลย เพราะมันเป็นทางที่คับแคบ

คุณหัดสัธยาทางคับแคบ คับแคบเพราะอะไร เพราะต้องทำอาชีพ วันหนึ่งภาวนา ๕ นาที ๑๐ นาที ตอนหัวค่ำ แต่ภิกษุ ๒๔ ชั่วโมงนะ ทางกว้างขวางมาก ตั้งแต่เช้าออกบิณฑบาตก็เดินจงกรมไป ขณะที่ฉันอาหาร “ปฎิสังขาโย” สิ่งนี้เป็นของเนาของบุคคล ของนี้เป็นไปเพื่อธาตุขันธ์ ๒๔ ชั่วโมงไม่เปลืองสติเลย ทำตลอดไป นี่ทางกว้างขวางกว้างขวางตรงนี้ไง

ภิกษุเป็นทางกว้างขวางมาก ๒๔ ชั่วโมงพิจารณาตลอดเวลา เห็นไหม แต่คุณหัดสัธยาทางคับแคบ เพราะอะไร เพราะเราต้องทำอาชีพ ต้องมีการะรับผิดชอบ สูดทำยแล้วเจียดเวลาไว้เพื่อจะภาวนา เวลาจะมีมากมีน้อย ภาวนาได้ขนาดไหน แล้วจิตมันจะลงสงบไม่สงบขนาดไหน เห็นไหม สิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้หมดเลย

ทุกคนมีสิทธิ เห็นใหม่ เพราะเราเป็นนักรบได้ ถ้าเราบวชเมื่อไหร่เราก็เป็นนักรบ เพราะเราก็มีสิทธิเหมือนกัน ทุกคนมีสิทธิเหมือนกัน เพียงแต่ว่ามันเป็นจริตนิสัย มันเป็นอำนาจวาสนาว่าเราจะใช้ดำรงชีวิตอย่างไรในโลกนี้ เกิดมาโดยสมมุติ เกิดมาด้วยกรรม กรรมนี้ว่ากรรมๆ นี่เป็นสมมุติเลย สมมุติเพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์

แล้วเราเกิดเป็นคน ถ้าไม่เกิดมันต้องเกิด พลังงานที่มันมีแล้วมันต้องมีพลังงานของมันตลอดไป พลังงานที่ดี เกิดในที่ดี เกิดในสังคมครอบครัวสัมมาทิฎฐิ เกิดมาในพ่อแม่ที่มีความร่มเย็นเป็นสุข เห็นใหม่ เกิดในลัทธิต่างๆ นะ เขาพาไปไหนละ เขาพาไปทำบาปอกุศลของเขา เห็นใหม่

สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมา แล้วเกิดขึ้นมาแล้วเราจะมีสติสัมปชัญญะนี้ถึงกายกับใจใหม่ เรานึกถึงแต่ร่างกายกันเห็นใหม่ สัมผัสกันด้วยกาย จิตสัมผัสกับกาย แต่สิ่งที่สัมผัสกับใจไม่เคยประสบ ถ้าสิ่งที่สัมผัสกับใจเคยประสบ นี่ศาสนาเจริญที่นี้

บำรุงศาสนาในหัวใจของเราะ ไม่ต้องน้อยเนื้อต่ำใจเลย ศาสนาเจริญในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่โคนต้นโพธิ์นั้นก่อน แล้วก็เจริญในศาสนาของครูบาอาจารย์เราที่ประพฤติปฏิบัติมา อยู่โคนไม้อยู่ในป่า มีความร่มเย็นเป็นสุข แล้วเรามีความเชื่อมั่นในศาสนาว่ามีมรรคมีผล เราถึงทำบุญกุศลของเราขึ้นมา

แล้วถ้าเราทำขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์ของเรา ทำบุญกุศลเพื่อเรา เพื่อในหัวใจของเรา ถึงที่สุดแล้วข้ามพ้น เห็นใหม่ อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ถึงที่สุดแล้วไปในมัชฌิมาปฏิปทา ใจจะผ่านออกไปช่องทางในอริยสัจของเรา ในธรรมจักๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการวันนี้ เอวัง